

De bewoners

Het is een zomerse zondagmiddag in juli als ik Gytsjerk binnenrijd, een kleine plaats ten noordoosten van Leeuwarden. Ik stap uit op de Canterlandseweg bij nummer 18. Na de serie van zes vlinderartikelen die hierover is verschenen in 'Vlinders', ben ik erg nieuwsgierig geworden naar de bijbehorende tuin.

Goed voor de witjes De ontvangst door Freek is uiterst hartelijk. Enthousiast neemt hij me onmiddellijk mee op een rondleiding door zijn tuin. Hij heeft die dag al negen verschillende soorten vlinders genoteerd en hoopt mij er nog de nodige te kunnen laten zien. We lopen samen langs ouderwets beheerde akkertjes waarin niet alleen de witlof maar ook de boerenkool is doorgeschoten ("Goed voor de witjes!"). Daarin

Vanaf 1999 heeft Freek Nijland verslag gedaan van het vlinderonderzoek op zijn erf aan de Canterlandseweg 18. Met dit interview wordt de serie afgesloten.

De overige artikelen zijn:

1999 (1) Zeventien jaar vlinders tellen.

1999 (3) Vlinders in het kleine landschap van het erf

2000 (1) Voedsel zoeken en ander vlindergedrag

2000 (3) Over slapen, gegeten worden, versieren en op je strepen staan

2001 (1) Een bloemrijk verhaal

2001 (4) Werkt vlindervriendelijk beheer?

zien we ook een zeldzame eenjarige akkerplant: de akkerandoom, een Rode Lijst-soort. De bolderik is al vrijwel uitgebloeid, maar de gele ganzenbloem bloeit nog volop en is bezaaid met allerlei soorten zweefvliegen. Helemaal achterin de tuin bloeien enige ligusterstruiken waar op dat moment vooral de kleine vos, maar ook het klein koolwitje van profiteert. Op de vuilboom ernaast zit een bont zandoogje: "Een mannetje", weet Freek, wat hij afleidt uit het territoriale gedrag.

Schoolmeester Vermoedelijk zijn er meer mensen die met veel plezier naar het boeiende insectenleven in hun tuin kijken. Maar slechts weinigen van hen zullen daar zo'n uitgebreid onderzoek aan wijden als Freek heeft gedaan. Hij noemt zichzelf een onderzoeker, iemand die de omgeving in zich opneemt en datgene wat hij ziet wil vastleggen, iemand van getallen. Freek heeft een ecologisch advies- en organisatiebureau, maar is eigenlijk een chemicus van huis uit. Daarnaast heeft hij een lerarenopleiding wiskunde gedaan. Die schoolmeester in hem is nog steeds duidelijk herkenbaar: hij wil maar al te graag iets vertellen over al dat moois wat hij ziet. Het stellen van vragen is bijna overbodig.

Veel tijd is er gaan zitten in het onderzoek. Dit deed en doet hij samen met zijn vrouw Janneke. Iedere dag dat de zon schijnt loopt een van hen een ronde van een kwartiertje. Maar ook aanvullende waarnemingen over de rest van de dag worden bij het onderzoek betrokken als dit nieuwe soorten betreft of afwijkende aantallen van reeds genoteerde vlinders.

Het onderzoek loopt al vanaf het begin van de tachtiger jaren, vrij snel nadat ze met hun twee dochters in het huis zijn komen wonen. In de loop der tijd is het idee voor het schrijven van een artikelenreeks ontstaan. Freek wil de mensen graag laten zien dat de natuur in hun eigen directe omgeving óók interessant kan zijn. Er viel genoeg te vertellen en hij had een enorme dataset aan gegevens opgebouwd.

Ook de aspecten rondom het beheer van de tuin boeien hem. Want hoe werkt nou zo iets? In de toen kruidenarme graslandjes zijn op den duur paardenbloemen en boterbloemen gaan groeien, evenals veldzuring en fluitenkruid. Plekken met veel biggenkruid worden net als het knooppkruid gespaard bij het maaien, zodat ook deze planten de tijd krijgen om zaad te vormen. Dat maaien gebeurt overigens allemaal met de zeis.

Janneke Nijland

Volop bloeiende akkeronkruiden: gewone klaproos, bolderik, gele ganzenbloem en korenbloem.

Karin Uithoorn

Janneke en Freek Nijland in hun tuin aan de Canterlandseweg 18.

Minder geordend beheer Als zijn schoonmoeder op bezoek komt staan we ons plekje in de schaduw aan haar af en gaan op zoek naar een andere geschikte plek. Onderweg naar een bankje achter in de tuin passeren we de oude appelhof met hoogstambomen waarin twee shetlandpony's lopen. Deze eten het gras op dat hij periodiek maait. Over kringloop gesproken.

De thee wordt ons liefdevol nagebracht en we proberen ons gesprek voort te zetten maar worden verstoord door bijtende mieren uit een nest. We besluiten even verderop op de grond te gaan zitten. Freek pleit voor een minder geordend beheer. Men moet niet al te netjes willen zijn, maar meer ecologisch beheren. Hier en daar wat gras, pinksterbloemen of brandnetels laten staan is juist goed voor vlinders. In het algemeen verdient het aanbrengen van enige structuur aanbeveling en ook de afwisseling van licht en schaduw binnen de tuin is belangrijk. Als nectarplanten ziet hij het liefst inheemse planten. Soorten als koninginnenkruid en boerenwormkruid naast bijvoorbeeld kruiden als wilde marjolein en lavendel. Maar ook de gewone paardenbloem is een gewilde nectarplant in het vroege voorjaar, wanneer er nog maar weinig ander aanbod is. Hij is niet zo'n voorstander van de vlinderstruik. Hoewel de struik veel vlinders aantrekt, is die in zijn hele tuin niet te vinden. Het is een exoot, die ook mensen in de meest vlinderonvriendelijke tuinen te snel het idee geeft veel voor vlinders te doen. Vooral vosachtigen worden er door aangetrokken, zoals dagpauwoog, atalanta en distelvlinder.

Waardering Problemen met de burens heeft hij eigenlijk niet ondervonden. Zo lang je maar uit kunt leggen waar je mee bezig bent, is er niks aan de hand. Maar ze moeten wel zien dat je er zorg en aandacht aan besteedt en de boel niet verwaarloost, waarschuwt hij. Dan oogst je vanzelf waardering. Het gaat hem er vooral om de mensen het mooie te laten

zien van de kleine natuur in de directe omgeving. Dat "alles er toe doet" en dat ook je eigen tuin een bijdrage kan leveren aan de natuur. Natuur buiten de vaak afgesloten reservaten van beheerende instanties.

Over het antwoord op mijn vraag naar de leukste waarneming in al die jaren hoeft Freek niet lang na te denken. Dat is zonder twijfel die ene opmerkelijke oranje luzernevlinder in de maand oktober geweest, iets waar hij in de serie zijdelings aandacht aan heeft besteed. Aangezien de luzernevlinder een invasiegast is, moet die bewuste vlinder nog uit een eitje gekomen zijn dat hier gelegd is. Vanwege het late tijdstip maakte het dier echter geen enkele kans meer en is opgenomen in de collectie van het Fries natuurmuseum.

Als ik het Friese erf een paar uur later weer verlaat, ben ik onder de indruk van deze bevlogen man. We zullen zonder twijfel nog meer van hem gaan horen. Hoewel hij zegt eerst een tijdje rust te willen nemen. Maar tegelijkertijd aangeeft dat de eerstvolgende soortengroep die van de eveneens zeer aansprekende libellen zal zijn. Of misschien toch die zweefvliegen?

Op de valreep zien we nog net dat er een bruin zandoogje op het knoopkruid gaat zitten. Nummer tien op de soortenlijst van die dag!